

Ольга Орлова

БОЛЮХ ЯК БАРОКО

На густо населених картинах Миколи Болюха кожен зайнятий своєю справою: вершник гарцює, генерал воює, жінки чекають, хлопці мріють, янголи літають. Усе начебто правильно, але не зникає відчуття, що десь ховається підміна: і вершник з папіросної коробки, і хлопці підстаркуваті, і жінки занадто покірні. Чи не та це тотальна іронія, якою так пишається постмодерне воїнство? Іронія, якої так боялися великі романтики: “Я не можу зрозуміти, де закінчується іронія і починається небо”, – плакав століття тому Генріх Гейне. Я теж не можу зрозуміти, де закінчується іронія цього дивовижного полтавського майстра. Небо художника Болюха просякнуте іронією, воно просвічує крізь людські фігури, театральні складені руки, повітряні кулі, крила птахів, обриси рушниць. Суміш іронії та небесних висот як міцний емоційно-інтелектуальний коктейль із терпким присмаком таємниці лоскоче нерви, збуджує уяву, посиляє творчі імпульси.

Микола Федорович любить повторювати, що його справа – писати, а не пояснювати, бо

кожен глядач має право на своє розуміння й свої асоціації. Це твердження цілком збігається із законами мистецтвознавчої школи рецептивної естетики, що активно відстоює права людини, яка сприймає художній твір. Проте навіть адепти *homo legens* (людини-читача) допускають спланований авторський наступ на реципієнта, його асоціації та уяву. Існують спільні для людей одного культурного простору акупунктурні точки, в які художник устромляє свої мистецькі голки. Ціну таких “уколів” пан Болюх добре знає, хоч і не розголошує механізми процесу творення: хто з персонажів на кого схожий, чому повзають саламандри, чому на картинах так багато зброї... Художник натискає ту чи ту асоціативну клавішу, і ми починаємо вчувати музику. Відкриймо старі фотографії – знайдемо таких самих хлопчиків: своїх братів, чоловіків, батьків повоєнного часу. Художнику легко було запам’ятати себе самого, бо від народження, як у дзеркало, дивився на брата-близнюка (той зараз академік, мешкає в Києві). Черкески з гнятками – це не сучасна асоціація з польо-

вими командирами, а ...друзі білявих свинарок. За чадрою з картини "Схід" – очі ніжної лермонтівської Бели, а не юної шахідки... Так у шлейфі асоціацій і розкривається творчість майстра шанувальникам глибокого мистецтва.

Назва картини вже дає підказку для розуміння, вона – сильна позиція авторської свідомості у творі. Аналізуючи підписи до полотен Болюха, усвідомлюєш, що і тут все не надто просто, а водночас – як сильно! Підказка часто-густо ще більше додає запитань і нових асоціацій, перевдягаючи й без того загадкових персонажів у нові карнавальні маски. Так, у "Пирятині" (це одна з найсильніших картин М. Болюха) асоціація з довго очікуваною зупинкою перед Києвом навіть не проглядається: у Пирятині не живуть грузини з отарами ягнят і синіми гірськими вершинами, там давно не бачили піонерів-героїв із трьохлінійками й т. ін. Себто перед нами чергова ретро-ідилія – з Ваню і Катериною, хлопчиками в матросках, які всі разом шлють привіт із далекого "піонерського" дитинства, – випадково (для глядача) прив'язана до Пирятинна. Живописний топос цієї картини може називатися будь-якою милозвучною для полтавця назвою: Пирятином, Лубнами, Хоролом, Кобеляками, Оржицею. Усі вони мають право бути когнітивним центром на мапі того минулого, що й досі живе у свідомості вразливого хлопчика, який, насправді, став видатним художником постмодерного "неонеобароко".

На картині "Казбек" зображене перетворення гордої назви гірської верховини

М. Ф. Болюх, член Національної спілки художників України

на марку папіросів. Домінує симетрія протилежностей: білий та чорний вершники, півень та орел, "аптека" й "вино". Ці протилежності створюють магнітне поле, й кожна деталь, потрапляючи в нього, заряджується як "плюс" чи "мінус". Виділяється могутня фігура благородного старця з обличчям Толстого у військовому картузі (оборона Севастополя?). Ще вище – як і повинно бути на підкорених вершинах – прапор України (а який же?). У підніжжя – голови тих, хто щедро умилиститив собою символ папіросної волі. Якщо одна з дам не Юдиф – то це Надія Мандельштам. Вона ніжно підтримує усічену голову Йосипа, який колись ("необачний") запитав Надю: "А хто тобі сказав, що ти повинна бути щасливою?" Композиція "Казбек" може бути, як, до речі, багато інших картин М. Болюха, ще й ілюстрацією до цього підступного питання. А й справді, хто нам це пообіцяв?..

Художник любить бароко, не те далеке, покручене декораторами французьких монархів, і не те безмежне слов'янське, що розлилося риторикою повчання. Бароко в Болюха – це ажурне плетиво образів неправильної форми, композиційна асиметрія, не прийнята реалізмом, тотальна іронія, що вбиває романтику, це чорні перлини філігранних ідей, це різомат думок.

На багатьох полотнах майстра блукають окремі образи-символи: драбина "в небо"; колесо; риба; повітряна куля; віяло; паранджа;

На відкритті персональної виставки. 30 березня 2010 р. Галерея "Арта", м. Полтава. Зліва направо: Ольга Орлова, Микола Болюх, Юлія та Велерій Петушинські

рушниця. Кожна річ має сталі символічні традиції, про які говорять і які треба брати до уваги, бо саме вони плетуть ажур значень, пишуть музику натяків. Христос і риба, жіночі симпатії/антипатії й віяло, козак і колесо, ягня і жертва – ці зв'язки виникають у свідомості глядача автоматично. Саме цей автоматизм так потрібен у мистецтві, бо автор може грати на ньому свою власну музику. Він може рити в глибину траншеї асоціацій, а може їх усі зруйнувати, завести в глухий кут. Повітряна куля мандрує картинами Болюха як ...привіт від Жюля Верна, можливість відірватися від буденного світу й поринути в “небо без іронії”, як на полотнах “Легенда” (2008), “Втеча” (2008). Такою вона здається здалеку, у небесних просторах. На тлі двох братів (“Брати”, 2010) той самий образ уже набуває зовсім іншого змісту – військової повітряної фортеці. Від таких дорослих ігор не захищає хрест, за який із наївною вірою тримаються діти. Їх імена можуть бути, наприклад, Борис і Гліб.

Живопис – це мить, зафіксована з певної точки спостереження. Г.-Е. Лессінг назвав цей вид мистецтва просторовим, чим підкреслив відсутність часової перспективи. М. Болюх такий класичний постулат якщо не заперечує повністю, то розхитує чи ігнорує. Його “Безкінечна мить” – це не тільки назва картини 2002 року, а й принцип художньої організації. Просторово-часовий характер живопису український майстер демонструє багатфігурністю й багатодієвістю своїх полотен. Кожна фігура на картині виконує особну дію, часто не пов'язану з дією сусіднього персонажа. Один наливає, інші п'ють, але зовсім не те, що наливає перший (“Легенда”, 2008); кожен веде свою мелодію, своєю жалейкою (“Музика”, 2006), кожен вдивляється у свою далечинь (“Січ”, 2009). Ефект мультиплікативності створюється тоді, коли кожна фігура, затримуючи час, живе повноцінним життям у своєму кадрі, а безліч зупинених митевостей складаються в довгий кіноряд.

Бароко – це коли багато і складно. Болюх – це багато і складно. “Мілітарне бароко” (2008) – це гімн, навіть анти-гімн озброєності. Картина з явним гендерним поділом. Праворуч чоловіки – ідеологи та акомпаніатори, праворуч жінки – виконавці всього мілітарного процесу: від першого кроку – народження тих, хто йде під кулі, до останнього: кулемет і – в анекдоти. Чорні окуляри не раз ще блимнуть на полотнах Болюха символами сліпоты. Ось таке мілітарне бароко, у якому

ми прожили стільки часу, а може, і зараз продовжуємо жити, особливо, якщо на вишиванку та – кулеметну стрічку.

Головне в мистецтві – це коли емоції та думки вирують в людині і після самого процесу споглядання, читання тощо. Душа людини запрацювала, а митець? Самотність – це коли на столику залишилися рукавички незнайомки, яка, на відміну від блоківської, ніколи не приходила, не залишала ароматів (“духами и туманами”) і ніколи більше не вийде на сайт “boluhpoltava”.

Сторінка із сайту: Картина “Гра”

Художник: Микола Болюх

На сайті с: 20.01.09

Дата народження: 01.09.55

Откуда: Україна, Полтава

Общий рейтинг: 2200

Картина: “Гра”

Год создания: 2008

Техника: холст, масло

Размеры: 120x80 см

Раздел: Живопись

Стиль: Экспрессионизм

Направление: Жанровая картина

Просмотров: 593

В избранном: 3

Рейтинг: 41

Демонстрація:
персональна виставка — 2010,
міжнародна “FINE ART UKRAINE”,
Київ — 2009

2009-05-26 21:36:31 tibi

Тихий Ю.

Классный вариант “Вечери”!

2009-05-26 21:47:47 ARTIST_ka

Мельникова Анастасия

Доброго времени суток! Ходила в Украинский Дом в Киеве на Арт-фестиваль, видела целый бокс с Вашими работами. Красивые работы, но живую по-другому воспринимаются, чем на фото. Творческих Вам успехов и вдохновения!

2009-06-15 07:06:46 Vadim_Dolinsky
Долинский Вадим
ФИЛОСОФСКИ!!

009-06-18 18:37:41 vladart
Волосов Владимир
**Поражен многофигурности Ваших работ!!
Такие “многоработные” картины! Трудолюбие
и, конечно, талант!!!**

2009-06-22 22:28:26 lit
Литвин Алексей
Прекрасно решена работа.

2009-06-27 21:11:44 VladyWorld
Петренко Владимир
Восхищаюсь.

2009-07-17 15:43:19 NATALIE
**Непостижимы для меня многофигурные
композиции.
Это – особый талант!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!**

2009-07-22 20:03:10 ChampdeMars
Марусова Наталья
**В этой картине нет дна, её можно смо-
треть бесконечно.**

2009-08-06 23:20:54 gijon
Галун Андрей
Новый Босх! +

2009-08-18 13:20:41 mayabtv
Бухина Майя
**Николай! Вы мастер многогранных,
многоплановых работ!!!
И, конечно, нужен большой формат и
фрагменты, чтобы можно было рассмотреть
детали.
Ваши картины, как книги... Их нельзя сра-
зу прочитать, а постепенно, вникая в сюжет и
смакуя каждый штрих повествования...!!! Заме-
чательно!!!**

2009-08-19 18:59:13 Мона Мона *
**Какие, однако, у Вас сложные, грандиозные,
многофигурные композиции! Сейчас уже никто
такого и не делает почти. Жаль, что здесь, на
экране, в малом формате все. Такие картины
надо давать возможность показывать крупнее.
А может быть, фрагменты есть у Вас? Было б
интересно.**

2009-08-28 15:09:06 LLS
Скупова Любовь
Нет слов – одни восторги.

2009-09-03 10:52:45 Taly
Берестова Татьяна
Kakie serieznie, masshtabnie rabotu!

2010-03-01 20:50:38 makanton
Макаров Антон
Очень нравится!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

2010-04-05 20:59:22 Babak_Olga
Бабах Ольга
замечательная серьезная работа!!!

2010-04-08 15:56:46 Sergej
Гнойовий Сергей
Вітаю з виставкою. Натхнення, удачі!!!

Відгуки на картину М. Болюха “Гра” ху-
дожників з України та Росії показові для оцін-
ки всієї творчості митця. У них часто звучать
імена Філонова, Босха, Брейгеля, із набутком
яких порівнюються композиції, окремі фігури
та деталі полтавського автора. М. Болюх при-
ймає і поділяє філонівське зближення живопису
та дерева: саме так і росте картина в процесі
її творення – народжуються бокові гілки, ру-
хається крона, злітаються чорні та білі птахи.
Головне, своєчасно зупинитися й “відступити”
від полотна. Для Болюха, за його словами, – це
найскладніше. І ще від дерева текстура поло-
тен художника – нерівна, горбиста, із дубовим
присмаком.

Квінтесенція гри – це театр: там завчасно
обмірковують ролі, виношують рішення. В ін-
ших проявах гра вплетена в життя, зрослася
з ним настільки органічно, що втратила свою
назву, стала ментальністю, етикетом, суборди-
нацією, професією. За зеленим сукном усі опи-
нуються на рівних. Учитель з улюбленим учнем
тут не головні, вони – одні з багатьох, сучасних
і давніх, брейгелівських і босхівських. Рухають-
ся в різні напрямки, думають свої думи в осіб-
них кадрах, запитуючи в ближніх про щастя,
якого нам, справді, ніхто не обіцяв. По крапли-
ні дарують нам радість митці – радість співроз-
думів, співпереживань, співчуття.

